

UNIVERSITATEA OVIDIUS CONSTANȚA

FACULTATEA DE TEOLOGIE

ȘCOALA DOCTORALĂ

**MISIUNEA BISERICII AZI:
TEMEIURI, OBIECTIVE,
DEZIDERATE**

– REZUMAT –

Coordonator:

Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Gh. Radu

Doctorand:

Dumitru-Leontin Stăiculescu

**Constanța
2012**

PLANUL LUCRĂRII

Capitolul I: Biserica, instituție divino-umană a comuniunii și mântuirii omului în Hristos

I.1 Ființa Bisericii

I.1.1 Ethosul Bisericii Ortodoxe

I.1.2 Unitatea Bisericii

I.1.3 Unirea omului cu Dumnezeu în Iisus Hristos în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae

I.1.4 Unitate și intercomuniune

I.2 Actualizarea economiei divine prin Biserică și prin lucrarea Bisericii

I.2.1 Imaginea Sfintei Treimi oglindită în lume și în Biserică

I.2.2 Includerea noastră virtuală și actuală în Hristos prin Biserică

I.3 Euharistia, scopul suprem al realizării vieții creștine

I.3.1 Sfânta Euharistie, taina unității Bisericii

I.3.2 Taina Cuvântului

I.3.3 Structuri euharistice ale unității

I.3.4 Biserica în epicleză

I.3.5 Euharistia, comuniunea Bisericii

I.3.6 Misiunea Bisericii

I.3.7 Ecclesiologie euharistică

Capitolul II: Învățătura Ortodoxă despre misiunea Bisericii, cale de slujire a semenilor

II.1 Apostolatul ortodox și provocările lumii moderne

II.1.1 Apostolatul

II.1.2 Apostolatul Bisericii și provocările lumii moderne

II.2 Învățătura Ortodoxă despre mântuire și concluziile de rezultă din ea pentru slujirea creștină în lume

II.2.1 Mântuirea în și prin Biserică : mântuirea obiectivă și mântuirea subiectivă

II.2.2 Împăcare și mântuire

II.2.3 Învățătura ortodoxă despre mântuirea în Hristos

II.3 Slujirea creștină a lumii de azi

II.4 Misiunea creștină ca activitate și practică a Bisericii

II.4.1 Sensurile misiunii

II.4.2 Temeiuri doctrinare ale misiunii

II.5 Imperativul misionar

Capitolul III: Refacerea unității creștine

III.1 Principiile refacerii unității creștine

III.1.1 Principiul hristocentric

III.1.2 Principiul eclesiocentric

III.1.3 Atributele Bisericii

III.1.4 Concepții creștine cu privire la unitatea Bisericii

III.2 Dumnezeu unește în Hristos o nouă creație

III.2.1 Iisus Hristos-viața lumii

III.2.2 Contribuția Bisericilor creștine contemporane la zidirea unei lumi noi

III.2.3 Principiul absolut al unității creștine, Domnul Iisus Hristos

III.2.4 Iisus Hristos, model perfect al unității creștine, factor dinamic în viața ecumenică actuală

III.3 Comuniunea, plenitudine a Bisericii și expresie a unității Bisericii

III.4 Unitatea Bisericii : dar și vocație. Taina Bisericii

III.4.1 Ecumenism și reconciliere creștină

III.4.2 Pacea lumii ca dar dumnezeiesc și misiune a întregii omeniri

III.4.3 Aspectul dinamic al lumii contemporane și datoria creștinismului de a-l înțelege și ajuta

Capitolul IV: Ortodoxia și mișcarea ecumenică

IV.1 Mișcarea ecumenică

IV.1.1 Scurt istoric

IV.1.2 Originile mișcării ecumenice

IV.1.3 Ortodoxii și mișcarea ecumenică

IV.1.4 Ridicarea anatemei și alte gesturi simbolice

IV.2 Evoluția și complexitatea termenului și ideii ecumenice

IV.2.1 Ecumenicitate și ortodoxie ecumenică

IV.2.2 Dialogul ecumenic; ecumenism și actualitate

IV.2.3 Criteriile ortodoxe ale ecumenismului

IV.2.4 Perspective dogmatice ortodoxe ale ecumenismului

IV.3 Prozelitismul ca acțiune antiecumenică și contramărturie creștine

Capitolul V. Misiune și societate

V.1 Biserica Ortodoxă și lumea

V.2 Mișcarea ecumenică și problemele lumii contemporane

V.2.1 Are mișcarea ecumenică un viitor?

V.2.2 Sensul activ al speranței creștine

V.3 Ortodoxie și contemporaneitate

V. 4 Duhul misionar al Bisericii Ortodoxe

V.4.1 Misiunea Bisericii Ortodoxe în postmodernitate

V.4.2 Reacția Bisericii față de provocările postmodernismului

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

CUVINTE CHEIE: misiune, mântuire, Biserică, ecumenism, unitate, comuniune, credință, euharistie.

MISIUNEA BISERICII AZI: TEMEIURI, OBIECTIVE, DEZIDERATE

Locul și misiunea Bisericii în lume poate avea un punct de plecare în aprecierea Sfântului Maxim Mărturisitorul, care socotește Biserica drept tip și icoană „a întregului cosmos (a întregii lumi), celui ce constă din ființe văzute și nevăzute”. Așadar, putem împreună-mărturisi și aprecia că Biserica este pe făgașul ei corect, este societatea cea adevărată, cea care reușește, prin diversele sale modalități de exprimare, să pună în valoare firea omului, om privit ca persoană sau ființă socială. Și, dacă în trecutul nu foarte îndepărtat, lumea a fost apreciată de creștini în termenul de „Biserică”, astăzi pare din ce în ce mai evident că s-a impus contrariul: adică, lumea este cea care trebuie să valideze Biserica și misiunea ei. Iar dacă cineva nu poate să accepte ideea de secularizare, putem face mențiunea că, așa cum este ea înțeleasă de anumiți teologi radicali, termenul de „secularizare” este cel mai adesea asociat cu cel de „înnoire”, deoarece, sociabilitatea sau caracterul comunitar al omului nu se manifestă doar orizontal, ci și vertical. Concluzia firească și logică este că religiozitatea este sociabilitatea în expresia ei verticală și este direct legată de expresia ei orizontală. Iar Biserica, adică societatea cea adevărată, împletește armonios aceste două manifestări ale sociabilității, cea orizontală cu cea verticală.

Biserica este în lume și lucrează în lume, mântuirea celor pe care îi încorporează în Hristos, prin Duhul Sfânt, slujindu-i, pentru că a fost întemeiată de Hristos după Moartea și Învierea Sa din morți și introdusă în istorie ca o realitate teandrică de către Duhul Sfânt la Cincizecime, pentru omul răscumpărat de Hristos din robia păcatului și a morții, și redat comuniunii cu Dumnezeu. Ființa ei nu este din ordinea naturii; ea este dincolo de căderea care necesita intervenția cauzală a lui Dumnezeu în lume, pentru a evita dislocarea acesteia; ea este restaurarea, prin Hristos, Dumnezeu-Omul, a unirii și comuniunii fără amestec al lui Dumnezeu cu oamenii și cu întreaga creație, și a unirii într-o comuniune de iubire, a celor de departe cu cei de aproape în Hristos-Domnul¹.

Astfel, în Biserică, omul trăiește comuniunea personală nu doar în relația lui cu aproapele, ci și în relația lui cu Dumnezeu. Comuniunea cu aproapele și comuniunea cu

¹ Pr. Lector Dumitru Radu, Caracterul eclesiologic al Sfințelor Taine și problema intercomuniunii, (teză de doctorat), în „Ortodoxia”, nr. 1-2, 1978, p. 85.

Dumnezeu sunt legate organic și inseparabil. Desigur, omul poate părăsi comuniunea cu Dumnezeu și se poate limita la comuniunea cu aproapele. Aceasta este, de altfel, și principala caracteristică a unei societăți secularizate. Dar, Biserica își centrează misiunea ei în această lume, fiindcă numai în contact cu lumea, Biserica se poate reînnoi. Lumea a devenit autosuficientă și se substituie lui Dumnezeu.

În sensul acesta putem înțelege de ce lucrarea de față *Misiunea Bisericii azi: temeuri, obiective, deziderate*, își propune să trateze învățătura cu privire la misiunea Bisericii în societatea contemporană, urmărind în același timp relația lui Dumnezeu cu lumea, a omului cu divinitatea, dar și a creștinilor întreolaltă, avându-se în vedere de fiecare dată învățătura de credință creștină.

Astfel, misiunea Bisericii este văzută pe rând drept o vocație apostolică, un act de trimitere, de fidelitate, criteriul fundamental al misiunii, dar și un act de mărturisire a Învierii lui Hristos, întrucât chemarea misionară a Bisericii ține de natura ei apostolică. Concepută ca lucrarea a dragostei divine, misiunea înseamnă a acționa și, din această perspectivă implică două sensuri: unul mai strict, în sensul de evanghelizare, adică propovăduirea orală a Evangheliei sau „slujirea Cuvântului”, dar și un sens mai larg, în înțelesul de mărturie care se referă la totalitatea vieții creștine: cult, taine, rugăciune, spiritualitate.

Misiunea creștină izvorăște din misiunea lui Hristos, și a constat în mărețul eveniment al recapitulării în Sine a întregului univers, a celor din ceruri și a celor de pe pământ, pentru a le oferi posibilitatea participării la dumnezeiasca Sa slavă. Întemeietorul Bisericii noastre, Dumnezeu-Înșuși a fost întâiul misionar, Apostol și Arhiereu al mărturiei noastre și precum pe Iisus L-a trimis Tatăl, așa și Iisus a trimis pe ucenicii Săi la propovăduire, iar aceștia pe Apostoli, care în calitatea lor de misionari ai credinței au trebuit să plece în lumea întreagă, învățând toate popoarele, „semănând sămânța Evangheliei și tinzând spre a le aduce pe toate pe calea mântuirii”. De aceea, în Hristos, lumea este creată din nou, înnoită prin har, prin iubirea veșnică a lui Dumnezeu, toți oamenii „îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin Răscumpărarea cea în Hristos Iisus”(Romani 3, 24).

Lucrarea *Misiunea Bisericii azi: temeuri, obiective, deziderate* este structurată în 5 capitole, precedate de o scurtă introducere și finalizată prin câteva aprecieri concludive.

Deosebit de importantă este înțelegerea exactă a termenului „misiune” cu care, de altfel vom și începe tratarea acestei lucrări.

„Misiunea”(în limba latină „mittere”= trimitere) reprezintă vocația apostolică a Bisericii de a propovădui Evanghelia lui Hristos la toate neamurile, chemându-le la reconciliere în numele lui Hristos prin Pocăință și Botez: „Drept, aceea mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”(Matei 28,19)².

Misiunea este un act de trimitere: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi”(Ioan 20,21), de mărturisire a învierii lui Hristos: „Au vestit câte a făcut Dumnezeu cu ei și că a deschis păgânilor ușa credinței”(Fapte 14,27).

Misiunea este un criteriu fundamental al Bisericii, nu numai în sensul că Biserica este „instrumentul mântuirii”, ci și că Biserica este scopul sau realizarea misiunii. Chemarea misionară a Bisericii ține de natura ei apostolică.

Misiunea este un act de fidelitate a Bisericii față de cele douăsprezece „pietre de temelie” și cei doisprezece apostoli ai Mielului: „douăsprezece nume, ale celor doisprezece”(Apocalipsa 21,14). Faptul acesta pune în lumină valoarea universală a mesajului Evangheliei: „Și cu adevărat³ mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă” (I Timotei 3,16).

Misiunea înseamnă acțiunea de a anunța și implica două sensuri: unul strict de evanghelizare, adică propovăduirea orală a Evangheliei sau „Slujirea cuvântului”: „Iar noi vom stăruî în rugăciunea și în slujirea cuvântului”(Fapte 6,14).

Propovăduirea este esențială pentru misiunea Bisericii, deoarece proclamarea Cuvântului stă la baza credinței: „Dar cum vom chema nume Aceluia în care încă n-am crezut? Și cum vor crede în Acela de care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor?”(Romani 10,14). Ea mai implică și un sens larg, de mărturie „martyria” care se referă la totalitatea vieții creștine: cult, taine, rugăciune, spiritualitate⁴. Mărturia cea mai deplină a lui Hristos se face prin viața de sfințenie care are o valoare teofanică. „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri”⁵.

Misiunea a fost concepută ca o lucrare a dragostei divine, care a vrut ca toți să se bucure de binefacerile Întrupării Fiului lui Dumnezeu și să fie „înfiiați” prin Hristos.

² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Dicționar de Teologie Ortodoxă, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 255

³ Pr. Prof. Boris Bobrinskoy, Taina Bisericii, trad. Vasile Manea, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002, p. 54.

⁴ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, op. cit., p. 256.

⁵ Idem, Mărturia creștină în Biserica Ortodoxă, în „Glasul Bisericii”, nr. 1-3, 1982, p. 152.

Misiunea creștină „izvorăște” din misiunea lui Hristos, care a fost aceea de a „recapitula” întregul univers în Sine, ca să-l facă să participe la slava Sa.

De altfel, Sfântul Apostol Pavel spune lămurit că planul lui Dumnezeu a fost de a reuni în Hristos toate lucrurile cele din cer și cele de pe pământ. „Ca toate să fie iarăși unite în Hristos, cele din ceruri și cele de pe pământ toate în El”(Efes. 1,10), iar acest „plan” a fost transmis Bisericii⁶.

La modul concret, misionarii au fost convinși întotdeauna că toți cei care sunt în afara creștinismului sunt „destinați” Bisericii, pornind de la învățătura despre voința divină de mântuire universală. Pe temeiul acestei voințe, voința misionară a fost o acțiune de slujire, „de salvare” a tuturor oamenilor⁷.

„Un alt mobil” din totdeauna al activității misionare a fost idealul unității spirituale universale, în perspectiva eshatologică. Misiunile au fost inspirate de slujirea unității universale⁸. Aceasta a fost și dorința exprimată de El, ca toți să fie una.

Întemeietorul Bisericii noastre, Dumnezeu Însuși a fost întâiul misionar, Apostol și Arhiereu al mărturiei noastre și precum pe Iisus L-a trimis Tatăl, așa și El a trimis pe ucenicii Săi, iar aceștia pe Apostoli, care, în calitate de misionari ai credinței, au trebuit să plece în largul lumii și să învețe toate popoarele „semănând sămânța Evangheliei și tinzând spre a le aduce pe toate pe calea mântuirii”⁹.

În Hristos lumea este creată din nou, înnoită prin har, prin iubirea veșnică a lui Dumnezeu „îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus!”(Romani 3,24). Potrivit temeiului scripturistic: „Să le deschizi ochii, ca să se întoarcă de la întuneric la lumină și de la stăpânirea lui Satana la Dumnezeu”(Fapte 26,13), datoria fiecărui om este să vorbească „celor ce stau încă în întuneric” de iubirea lui Hristos și de mântuirea în Dumnezeu¹⁰. Datoria noastră, a fiecăruia este să vorbim despre Hristos. Într-adevăr, aceasta este răspunderea ce o avem în fața lui Dumnezeu și ea nu ar trebui să ne fie deloc indiferentă. Simțul acestei datorii ar trebui să ne călăuzească gândurile noastre¹¹. Prima misiune este de a „deștepta sufletul”. Înainte de aceasta trebuie să înțelegem însă bine că dorințele unui om „nenăscut din

⁶ Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, Biserica Slujitoare, Sibiu, 1986, p. 132.

⁷ Ibidem, p. 133.

⁸ Ibidem, p. 133.

⁹ Prof. Dr. Vasile Ispir, Îndrumarea Misionară a Bisericii Ortodoxe, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1992, p. 8.

¹⁰ Ibidem, p. 8.

¹¹ Ibidem, p. 14.

nou”, care după Sfânta Scriptură e „mort în păcate și fărădelegi” sunt „necurate” și apoi să ne dăm seama că ei nu cunosc acest adevăr și aceasta pentru că toate lucrurile „ușoare”(deșarte) ale unei lumi trecătoare le par lor ca singurele vrednice de dorit. Misiunea este aceea de „a le deschide ochii” ca să-și dea seama că aceste lucruri nu sunt „mărgăritarele” cele netrecătoare, ci să-i îndemne să caute „mărgăritarul” dumnezeiesc.

„Tânărul pescar de oameni” trebuie să se ferească a crede că o simplă „trezire sufletească” este o adevărată pocăință. Datoria noastră este de „a lumina”! Mulți au fost deșteptați cu privire la nevoile și la starea periculoasă, dar au căzut iarăși în somn „pentru că nu au fost luminați”¹². În spatele minții întunecate sau a conștiinței adormite stă dușmanul de moarte al sufletului – Satana. Această convingere ne „împinge” spre o rugăciune și ne face să strigăm: „Izbăvește-ne de potrivnicul nostru!”

Însărcinarea sau lucrul nostru constă în „a-i conduce pe oameni de sub puterea Satanei sau de sub o putere care înșală, robește sau distruge la Dumnezeu”. Misiunea aceasta poate fi îndeplinită numai dacă Dumnezeu ne ajută.

În această misiune, ținta principală este ca sufletele să fie mântuite și să-L recunoască pe Iisus ca Domn și să primească iertare de păcate prin credința în jertfa și învierea Lui din morți: „Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui”(Romani 10,9). Noi suntem „uneltele” pe care le întrebuințează Dumnezeu la îndeplinirea acestei misiuni.

Biserica este subiectul evanghelizării, a propovăduirii lui Hristos prin toți cei care trăiesc în sânul ei, prin toți membrii ei. Totuși, datorită structurii, ordinii ierarhice există priorități ale evanghelizării. Ierarhia, clerul Bisericii, respectiv episcopul, preotul, diaconul sunt hirotoniți pentru că li s-a încredințat a fi învățători, conducători ai Bisericii vizibile. Ei sunt numiți „maestrii credinței”, ai propovăduirii Evangheliei.

Monahismul a deținut și deține un rol foarte important în misiunea Bisericii. Aceasta pentru că monahul, ca ascet, ca „atlet al lui Hristos”, are disponibilitate totală pentru Hristos. Biserica, Trupul lui Hristos în lume, există și lucrează în contextul social prezent, ea însăși având nevoie de sprijinul unui monahism viguros. Prin monahism, Biserica va continua nu numai să trăiască, dar să și crească, să se revitalizeze și să se desăvârșească în Duhul Evangheliei¹³.

¹² Ibidem, p. 19.

¹³ Ibidem, p. 271.

În alte timpuri, unele mănăstiri erau centre de unde radia lucrarea misionară. Și astăzi, aceste mănăstiri pot fi într-o situație similară, ca să ajute misiunea Bisericii. Biserica trebuie să încurajeze pe cei ce sunt într-o astfel de situație, ca să lucreze cu dragoste pentru extinderea împărăției lui Dumnezeu¹⁴.

Rolul monahismului este unul pozitiv în sensul că „acumulează” energii duhovnicești, vocații, oameni hotărâți pentru Dumnezeu și pentru binele Bisericii, în primul rând ca rugători, după aceea ca exemple de viață, apoi folosește energiile acestea, care ar putea să se risipească în viața obișnuită sau ar putea să se împrăștie dacă cineva nu merge pe această cale¹⁵. Dat fiind acest puternic și viu exemplu de viață jertfelnică și abnegație, cum este mărturisit de obștea monahală, Biserica dispune de „un standard real și solid cu care să reorânduiască lucrarea ei.”

Laicii: Ortodoxia a redescoperit teologia laicului, această „preoție regală a Bisericii”, care mărturisește prin cuvânt și viață, prin faptă creștină Evanghelia. Ei sunt și cei trimiși să dea mărturie despre Hristos în viața socială.

Tineretul: Cu entuziasmul său, cu libertatea sa trebuie să aleagă calea Vieții – pe Hristos pentru că lumea de astăzi este expusă la mari pericole. Din evanghelizați ei pot deveni evanghelizatori.

Mereu, Biserica Mântuitorului Iisus Hristos a simțit prezența tineretului în mijlocul ei, ca pe „aluatul care dospește toată frământătura”, fermentul care dinamizează viața sau credința creștină în latura misionară, tineretul creștin fiind mereu prezent și activ¹⁶.

Sfinții Apostoli, pornind de la exemplul Mântuitorului care, chema pe tineri la El, au avut tineri ucenici în lucrarea misionară de a răspândi Evanghelia. Tinerii misionari ai Evangheliei porneau în lucrarea lor călăuziți numai de râvna sinceră și jertfelnică de a îndeplini porunca evanghelică a dragostei față de oameni, de a răspândi lumina credinței la toate neamurile¹⁷. Și în vremea noastră, misiunea tineretului creștin trebuie să fie la fel de vie și de dinamică ca în tot cursul istoric al Bisericii.

Se știe că, în general, tineretul „aleargă” după un model de viață, pentru că tot mai des se întâlnesc tineri ușor coruptibili. În lumea de astăzi „asaltată” de publicitate, modelul cel mai larg

¹⁴ Arhim. Teofil Pârâian, Prescuri pentru cuminecturi, Editura Arhiepiscopiei Timișoarei, Timișoara 1995, p. 36.

¹⁵ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Credința pe care o mărturisim, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1997, p. 288.

¹⁶ Pr. Mihail Stovară, Tinerii – misionarii lui Hristos, în „Almanahul Bisericesc”, , Editura Sfânta Arhiepiscopie București, București, 1998, p. 86.

¹⁷ Ibidem, p. 87.

răspândit este cel al violenței, al pornografiei, al vieții ușoare, iresponsabile, model foarte periculos pentru o societate care își mărturisește, prin legile ei, că are la bază morala creștină.

Este de datoria tineretului creștin ortodox, care este sub patronajul Bisericii strămoșești și sub „oblăduirea” dascălilor Ortodoxiei, să se implice în mod mai activ în refacerea chipului creștin al tineretului. Cu adevărat misionare pot fi numite câteva direcții: „dinamizarea sentimentului creștin, cunoașterea și asumarea istoriei și a tradițiilor poporului român; participarea activă la Sfânta Liturghie, întemeierea harică a familiei; grija față de cei în nevoi”¹⁸.

O direcție importantă spre care sunt chemați tinerii iubitori de Hristos, este cea a lucrării samaritene sau a carității. Cheamă cu disperare ajutorul cuiva tot mai multe familii despărțite, copiii, bătrânii abandonați, persoane dependente. Datoria tineretului creștin este să se înscrie mai activ în această lucrare misionară a Bisericii, pentru că acești „nefericiți ai vieții”, dar „frați ai noștri” să nu cadă în mrejele deznădejdiei, necredinței, a vieții imorale sau a credinței false, adică sectare.

Portul tineretului în această lucrare misionară este de un real folos, pentru că el aduce „zelul și vigoarea tinereții” aducând prospețimea nădejdiei, bucuria comuniunii tuturor în jurul lui Hristos. Familia este un factor de misiune creștină fiind o Biserică domestică, unde în comuniunea iubirii creatoare se experiază iubirea divină: Dumnezeu este iubire, pentru că „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu”(I Ioan 4,8).

Familia creștină, amenințată de anumite lucruri în structura ei, trebuie să conștientizeze realitatea ei esențială, aceea de mărturie creștină.

Inaugurată prin Taina Cununii ca „instituție socială”, familia rămâne pentru Biserică o mare valoare nu numai distinctă, ci și unică, deoarece poartă în ea –datorită femeii –,„legea eternă a vieții”.

Maternitatea fizică a femeii –deci nedespărțită de suferință, are o valoare simbolică, fiind prefigurarea modernității sacramentale a Botezului, care este, în același timp moarte și naștere. Rolul familiei constă în transmiterea credinței creștine, mai ales datorită fidelității și curajului femeilor, ele fiind primele care au primit vestea Învierii.

Grupările(asociațiile) creștine: Scopul misiunii creștine este viața în Hristos, prin care creștinul are viziunea Sfintei Treimi, participând la viața duhovnicească prin îndumnezeirea cea după har: „Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași

¹⁸ Ibidem, p. 88.

dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poftelor celei din lume”(II Petru 1,4)¹⁹. „Misiunea este avânt social și generozitate umană, este iubire de oameni. Ea presupune dor de mai bine pentru omenire care reprezintă idealul de progres social”²⁰.

Opera misionară este o desăvârșire a credinței pentru că „dacă nu are faptă, credința e moartă în ea însăși”(Iacob 2,17).

Domnul nostru Iisus Hristos a întemeiat Biserica cu scopul de a-i continua activitatea Sa. Biserica este așezământul religios de maximă utilitate pentru credincioși, deoarece numai ea asigură mântuirea.

Scopul esențial al Bisericii sau misiunea sa este de ordin soteriologic. Toate celelalte manifestări ale Bisericii în viața credincioșilor sunt numai mijloace pentru lucrarea mântuirii, acesta fiind supremul țel. Pentru atingerea acestui scop, Biserica are în stăpânirea sa învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, adică doctrina revelată cuprinsă în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Nu există Biserică în afara misiunii, Biserica reprezentând scopul misiunii dar și împlinirea ei. Astfel, misiunea este inseparabilă de biserică prin însăși ființa ei. Biserica este misionară pentru că trebuie să umple întreaga creație: „Mandatul încredințat Bisericii Sale de Mântuitorul Iisus Hristos exprimă elocvent dimensiunea misiunii: “drept aceea, mergând, învățați toate neamurile botezându-le, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”(Matei 28,19-20)²¹.

Nu se poate vorbi de Biserică și de misiune în mod separat, ci de misiunea Bisericii, a membrilor, adică de cler și credincioși. „Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile celui ce va chema din întuneric la lumina Sa cea minunată”(I Petru 2,9).

În esența ei misionară, Biserica este însăși sensul misiunii. Cel mai concludent pentru a ilustra legătura dintre Biserică și misiune poate fi acest citat: „Biserica trăiește prin misiune ca un foc care există prin ardere”²².

Dacă misiunea lui Hristos nu înseamnă nimic altceva decât autodăruirea vieții unitare a lui Dumnezeu către lume, înseamnă că misiunea este posibilă în ultimă instanță numai și

¹⁹ Pr. Lector Gheorghe Petraru, Misiune și evanghelizare, în „Teologie și viață”, nr. 1-3, p. 20.

²⁰ Pr. Prof. Dr. Vasile Ispir, op. cit., p. 8.

²¹ Pr. Lector Gheorghe Petraru, op. cit., p. 25.

²² Pr. Prof. Petru Rezuș, Biserica în planul lui Dumnezeu, în „Ortodoxia”, nr. 3-4, 1963, p. 84.

printr-un eveniment al comuniunii care reflectă în istorie existența trinitară a lui Dumnezeu Însuși. Biserica este destinată să fie în mod precis aceasta²³.

Biserica e numită și mama noastră cea de obște care ne-a născut pe toți prin baia Sfântului Botez și prin Sfintele Taine. Sfântul Ciprian spunea „cine nu are Biserica de mamă nu poate avea pe Dumnezeu de Tată”. Chiar dacă oamenii stăpâniți de mândrie sau neascultare s-au dezbinat între ei și s-au depărtat mai mult sau mai puțin de adevărata Biserică întemeiată de Hristos și de Sfinții Apostoli formând mai multe „biserici” sau culte, grupări schismatice, nu trebuie să credem că Biserica cea una s-a rupt în mai multe „biserici”²⁴.

În afară de Biserica întemeiată de Hristos nu este mântuire, pentru că nu este preoție nici Sfinte Taine prin care să primim harul mântuirii. Adevărul, care este Hristos Dumnezeu, Crucea, Sfânta Evanghelie, harul mântuirii și urmașii Sfinților Apostoli, adică episcopi și preoți se află numai în Biserică, aici se află toți împreună cu Maica Domnului și însuși tronul nevăzut al Prea Sfintei Treimi, pentru că aici se află Sfânta Împărtășanie, Sfânta Liturghie, mântuirea și bucuria vieții²⁵.

Prin Hristos avem deodată relația cu Dumnezeu și cu semenii noștri care devin chipuri ale Fiului prin Duhul Sfânt. De aceea mântuirea noastră personală este rod al relației cu Dumnezeu prin Fiul în Duhul Sfânt și al relației de iubire lucrătoare cu semenii, în același Hristos care ne încorporează pe toți la Sine, prin Duhul Său.

Biserica trebuie să trăiască pe Hristos ca centru și Cap al ei, întrucât ea crește în măsura în care trăiește pe Hristos și face transparent pe Hristos în toată lucrarea ei mântuitoare. Sfântul Ioan Gură de Aur, explicând cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „S-au despărțit de Cap de care depinde totul” (Coloseni II, 19), zice: „De acolo își are existența (Trupul) și existența cea bună. De ce părăsești deci Capul, ținându-te de membre? Dacă ai cădea de acolo de unde depinde tot trupul, te-ai pierdut. Oricine ar fi acela, zice, nu numai viața, ci și încorporarea în trupul Bisericii o are de acolo. Toată Biserica crește atâta timp cât stă unită cu Capul ei”²⁶. Biserica trebuie să-L trăiască pe Hristos și să-L arate pe Hristos în toată lucrarea ei de slujire a mântuirii omului, fiindcă ea este expresia credinței comune în Hristos, pentru că membrii ei trăiesc viața lui Hristos

²³ Pr. Conf. Dr. Dumitru Popescu, Consultanța ortodoxă de la Mănăstirea Cernica, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 5-6, 1974, p. 616.

²⁴ Protos. Ioanichie Bălan, Călăuză Ortodoxă în Biserică, Editura Sfintei Mănăstiri Sihăstria, 1991, p. 10.

²⁵ Ibidem, p. 306.

²⁶ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Transparența Bisericii în viața sacramentală, în „Ortodoxia”, anul XXII, 1972, nr. 4, p. 502.

și pentru că numai în Hristos îș dobândesc aceștia mântuirea, slujind lui Dumnezeu prin slujirea semenilor lor: „De toate m-am lipsit și pe toate le socotesc gunoaie, ca să dobândesc pe Hristos” (Filipeni 3, 8). Biserica și membrii ei trebuie să aibă aceeași conștiință a prezenței lui Hristos în ei de care vorbește Sfântul Apostol Pavel: „Acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20). Dar prezența lui Hristos o avem prin Duhul Sfânt care împărtășește Bisericii și nouă, prin Biserică, energiile Sale dumnezeiești, unificatoare și sfințitoare, prin care noi ne însușim mântuirea.

Hristos este în lume, dar și în cer; noi creștinii ajungem la Hristos cel din cer prin Hristos care este în Biserică și în lumea care caută astăzi să învingă mizeria, foamea, inegalitățile sociale, discriminările rasiale, culturale și spirituale, violența, criza de identitate a persoanelor și a popoarelor, răul din om și din societatea în care acesta trăiește. Oamenii și popoarele tind astăzi spre relații mai bune între ei, dând expresie mesajului „mântuirii astăzi” a lui Hristos²⁷.

Dacă „iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre” (Romani 5, 5), și ca urmare firească noi putem trebuie să vedem implicată în fața lui Iisus Hristos, Dumnezeu Întrupat, fețele tuturor semenilor noștri, așa cum Dumnezeu-Tatăl ne vede pe toți în chipul Fiului Său făcut om și semen al nostru, trebuie și noi să vedem și să iubim în fiecare om o față a lui Hristos, un chip al Său, față de care suntem datori cu iubirea noastră (Ioan 13, 34). Căci cel ce nu împlinește trebuințele semenului său disprețuieș pe Cel ce a zis: „Întrucât ați făcut vreunuia din aceștia mai mici ai Mei, Mie mi-ați făcut” (Matei 25, 40).

Fiind uniți cu Hristos cel în starea de Jertfă și Înviere pentru mântuirea noastră, trebuie să ne jertfim și noi pentru semenii noștri, să-i socotim ca pe Hristos care cere răspunsul nostru astăzi și să căutăm unirea cu ei prin slujirea ce le-o aducem, așa cum Hristos a slujit mântuirea noastră a tuturor, reînnoind în același timp întreaga zidire în care omul are poziția de centru. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat și a acceptat Crucea ca să mântuiască omenirea în întregimea ei, eliberând-o de orice păcat, care înseamnă, în toate cazurile, și o închidere egoistă a omului atât față de Dumnezeu, cât și față de semenul său²⁸. Prin Jertfa Sa, Mântuitorul Hristos a evidențiat și valoarea vieții pământești în general, ca stadiul în care omul își agonisește mântuirea. Mântuirea are un sens adânc, cum subliniază și Pastorul Dr. Filip Potter, secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor: “Pentru cei ce trăiau în timpul când Fiul lui Dumnezeu a luat chip

²⁷ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu, *Repere morale pentru omul contemporan*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007, p. 163-164.

²⁸ Ibidem, p. 165-166.

omenesc, fie că erau semiți, greci sau romani, cuvântul «mântuire» avea un sens foarte adânc. A fi mântuit însemna a fi eliberat de tot ceea ce constrânge și reduce viața persoanelor sau a societăților: fie boala trupului sau a sufletului, fie ignoranța, indiferența sau frica, calamități de tot felul; nedreptatea săvârșită de vecini sau de străini. Exprimând pozitiv, mântuirea era libertatea de a trăi cu alții în dreptate, respect și încrederea mutuală, binele și iubirea care se dăruiește. A fi mântuit însemna a fi liber să fii tu însuși, să devii o persoană autentică; ceea ce implica o deschidere către alții și căutarea fericirii lor²⁹.

Împăcarea durabilă implică o iubire tot mai deschisă și mai intensă care tinde să realizeze dreptatea, libertatea și egalitatea între oameni, să realizeze acel schimb reciproc de valori între aceștia. Creștinii trebuie să contribuie la aceasta, dar nu slujind un ins izolat, ci comunități mai mari, în care inșii își duc existența determinând apariția de structuri care să susțină și să asigure, pe un plan larg uman și social, relații de dreptate, egalitate și frățietate, ce răspund aspirațiilor lumii noastre contemporane.

Biserica trăiește în lume și lumea are conștiința prezenței Bisericii în ea. Biserica și lumea nu sunt două realități contradictorii, în luptă, căci Biserica nu se află în postura de a cuceri lumea, ci ea are nevoie de lume. Duhul Sfânt lucrează și în Biserică și în lume. Biserica se îmbogățește din raportul ei cu lumea, fiindcă aceasta îi dă conștiința că tot ceea ce face face din datoria ei pentru om în vederea Împărăției lui Dumnezeu. Căci omul se cunoaște pe sine proiectat pe fundalul lumii și în conștiința semenilor săi, cu care împreună se dezvoltă, el păstrându-și totdeauna identitatea sa, în fața lumii și a semenilor.

Data fiind această legătură, mântuirea adusă de Hristos oferă cea mai adâncă bază pentru slujirea omului și a lumii. Căci în Mântuitorul Hristos sunt cuprinse multe posibilități: în El încap toți și toți pot fi aduși la El și toți semenii noștri pot fi slujiți prin El, spre mântuire. Căci relația cu Dumnezeu implică în același timp relația dreaptă cu semenii noștri. Omul nou adus de Învierea lui Hristos este deschis tuturor prin Hristos și este factorul unificator al întregii creații rezidită și ea, tot prin învierea lui Hristos, pentru om.

Convinsă că mântuirea constă într-o adâncă transformare a omului care înaintea până la îndumnezeirea lui și că aceasta se realizează prin slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor, Biserica Ortodoxă Română care a fost deschisă în toate timpurile, așa cum este astăzi, credincioșilor săi și poporului căruia ea și ei aparțin, își aduce partea ei de contribuție și de

²⁹ Message de Noel 1972, în „SOEPI”, nr. 34-39, anee 14, dec. 1972, p. 11.

sprijin, pe planul ecumenismului integral și local, promovând un susținut și multiplu dialog al slujirii, împreună cu toate celelalte Biserici și culte creștine din țara noastră.

Toate acestea sunt elemente ale "mântuirii astăzi care cere integrarea socială a Bisericii și a creștinului, cu păstrarea intactă însă a chipului autentic a lui Hristos care ne-a mântuit, așa cum se desprinde el din cuprinsul Sfintei Evanghelii și al Sfintei Tradiții păstrate cu fidelitate de Biserică, și cu păstrarea intactă a identității creștinului"³⁰.

În variatele ei forme de manifestare, viața creștină reprezintă o reflectare a relațiilor intratrinitare; orice argumentare a unui aspect sau altul al vieții teologice conduce invariabil la a folosi drept model Sfânta Treime care devine modelul vieții pământești după chipul căreia a fost plămădită ființa umană. Indubitabil, motivația oricărei acțiuni a lui Dumnezeu spre om ca fapt istoric sau generic, precum și mandatul comuniunii naturii umane unice, este iubirea.

Misiunea (mitto, ere; missus) este forma vizibilă a iubirii Sfintei Treimi față de om, actualizată în cel mai eficient mod de Iisus Hristos și lăsată ca moștenire Bisericii Sale, pentru mântuirea omului. Dumnezeu Treime se revelează pentru a intra în relație directă și liberă cu omul, trimite pe Fiul în lume pentru a-l readuce la izvoarele comuniunii și dă urmașilor ca misiune: „Să vă iubiți unul pe altul precum Eu v-am iubit” (Ioan 13, 34 și 15, 17) și „Mergeți în toată lumea și propoveduiți Evanghelia la toată făptura; cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede, se va osândi” (Marcu 16, 15-16). Din această perspectivă, „misionarul” este cel ce iubește pe semenul său pe care voiește să-L mântuiască. Misiunea, apostolatul sau trimiterea spre lume evocă dinamica Bisericii lui Hristos care nu este un organism static, reflectând un stadiu în istorie, ci un organism viu care se adaptează la condițiile de viață urmărind în permanență slujirea lui Hristos, capul nevăzut al trupului. Avându-și originea în jertfa lui Hristos, eficientă pentru întreaga lume, Biserica a primit adevărul Lui prin Apostoli, devenind „apostolească”, adică misionară, păstrătoare a adevărului revelat direct apostolilor care L-au vestit: „Ceea ce era la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții - și viața S-a arătat și noi am văzut-o și mărturisim și vă vestim viața de veci care la Tatăl era și care nouă ni s-a arătat, ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtășie cu noi, iar părtășia noastră, din parte-ne, este cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos” (I Ioan 1, 1-3).

³⁰ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu, op. cit, p. 166-167.

Biserica Ortodoxă este martor necunoscut al credinței și al lucrării duhovnicești a credinței așa cum se degajă din Sfintele Scripturi și cum a practicat-o și mărturisit-o Biserica primelor secole, are prospețimea acelei vremi chiar și astăzi. Acum e nevoie să înnoim această modalitate de a practica și a trăi credința, legătura cu Mântuitorul Iisus Hristos, prezența Duhului Sfânt, omul devine capabil de a răspunde el însuși celorlalți și cosmosului.

Fiind trimisă în lume, Biserica în general și Biserica Ortodoxă în special, a luat totdeauna în serios istoria și pe cei ce fac istoria: oamenii, națiunile și popoarele. Biserica Ortodoxă n-a formulat o doctrină socială anumită. Atât doctrina separării totale a Bisericii de lume cât și teoria celor două împărății, formulată de Fericitul Augustin - neîmpărtășită de Biserica Ortodoxă - precum și sistemul erei constantiene, sau altă formă de relație cu lumea, reprezintă posibilități reale dar relative după învățătura ortodoxă pentru relația Bisericii cu lumea³¹.

Prin urmare, cea mai bună misiune a Bisericii este manifestarea tangibilă și vizibilă a vieții membrilor ei. Numeroși sunt cei care simt azi în societate lipsa căldurii sufletești a comuniunii adevărate, a preocupării neegoiste și adânci pentru celălalt și a solidarității în general. Pentru a avea asemenea credincioși Biserica trebuie să desfășoare o lungă perioadă de pregătire și de educare a credincioșilor, cât și o bună cooperare între cler și laici în slujirea și proclamarea adevărului dumnezeiesc. Prin misiunea continuă a Bisericii ei sunt transformați în luptători victorioși și părtași ai mântuirii.

Biserica, prin preoți, trebuie să le reamintească credincioșilor necesitatea de a înainta continuu spre Dumnezeu și că nu este de ajuns ca aceștia să-și admire pietatea care nu le dă nici un ajutor în urcușul duhovnicesc.

În studiul „Misiune și mărturie creștină față de prozelitismul religios care este o contramărturie”, Arhid. Ioan Ică jr. subsumează o serie de argumente teologice cu privire la misiunea creștină, care se pot reduce la trei aspecte esențiale: Trimiterea Fiului și a Sfântului Duh în lume de către Tatăl, trimiterea Apostolilor la propovăduire de către Hristos, trimiterea Bisericii care, prin slujitorii investiți, vor desfășura misiunea încredințată până la sfârșitul veacurilor³².

³¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu, Misiunea Bisericii astăzi și exigențele ei, în „Analele Universității Valahia”, Facultatea de Teologie Tîrgoviște, 2001, p. 18-19.

³² Arhid. Ioan I. Ică Jr., Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001, pp. 28-31.

În înțeles biblico-dogmatic, trimiterea Fiului și a Sfântului Duh este o expresie a iubirii lui Dumnezeu față de om, pentru care Sfânta Treime poartă grija deosebită în perspectiva mântuirii sau readucerii lui la „starea cea dintru început”. Tatăl, izvorul dumnezeirii și principiul unității acesteia, cel care are inițiativa creării ființei umane, are și dorința mântuirii ei prin Fiul (Ioan 3, 17 și 12, 47; I Ioan 4, 14 și Luca 9, 55). Pentru om, Tatăl nu pregetă să facă orice, până la jertfa Unicului Fiul pe care îl „trimite” să vestească voia și iubirea Sa: „Căci atât de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Din această perspectivă, Treimea este într-o permanentă misiune, căci evenimentul venirii istorice a lui Hristos și trimiterii Duhului în lume devine generic prin asumarea roadelor lucrării Treimii de către fiecare creștin, prin Duhul Sfânt. Unitatea de lucrare misionară a Treimii în lume se desăvârșește în Cincizecime, prin care cercul lucrării mântuitoare a Treimii cu lumea se completează, căci începe sălășluirea Duhului între oameni. Fiecare „împărate ceresc” actualizează lucrarea aceluiași Duh Sfânt în persoana în care se sălășluiește și o „curățește de toată întinăciunea”, împreună cu toată comunitatea bisericească.

Creștinismul de azi trebuie să arate ca atenția acordată vieții veșnice aduce cu sine și o transformare a acestei lumi. A fi ucenic al Domnului, înseamnă să-ți iubești aproapele, să-i împărtășești grijile lui și să-ți manifesti dragostea prin lucruri concrete. Prin urmare, noi trebuie să proclamăm cu tărie că misiunea Evangheliei nu este aceea de a transforma pamântul într-un paradis prosper, pentru că țelul final este dobândirea vieții veșnice. „Noi trebuie să trăim în Hristos, legătura cu Tatăl sub lucrarea Duhului Sfânt. Ne vom simți atunci ca unii asupra cărora se odihnește Duhul Sfânt așa cum se odihnește și asupra Fiului. Stim că primim mereu darul Duhului Sfânt prin rugăciunile Bisericii. Prin darul Duhului Sfânt lucrează în Biserică și în noi energiile Duhului Sfânt, energiile necreate așa cum le-au numit unii Sfinții Părinți ai Bisericii”³³.

Biserica are „misiunea” de a vesti lumii Împărăția lui Dumnezeu. Fiindcă Bisericii i s-a dat prezența Duhului Sfânt ca garanție, ea este în mijlocul nostru „eshatonul” deja accesibil lumii. Prin urmare, Biserica este comunitatea eshatologică, popor pelerin, care trăiește în așteptarea fierbinte a reîntoarcerii Domnului și Îl mărturisește în fața lumii. Biserica revelează astfel strălucirea Împărăției lui Dumnezeu în Persoana lui Iisus Hristos Cel Înviat, descoperit

³³ Marc-Antoine Costa de Beauregard „Dumitru Stăniloae- Mica dogmatică vorbită”, Editura Deisis, Sibiu, 1995, p. 31.

tuturor ucenicilor din toate timpurile, prin venirea Duhului Sfânt, iar în acest chip găsește puterea să propovăduiască Împărăția până la marginile pământului.

Misiunea ține de însăși natura Bisericii, în orice condiții ar trăi ea, iar fără misiune nu poate exista Biserica, fiindcă Biserica duce mai departe lucrarea de mântuire a lumii, descoperită și înfaptuită de Mântuitorul Iisus Hristos.

Duhul Sfânt este puterea dumnezeiască prin care Biserica este capabilă să asculte de porunca Domnului înviat : „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura”. (Mc 16, 15 ; Lc 24, 47)³⁴.

Dacă misiunea Bisericii nu este dusă până la capăt, în locul luminii, bucuriei și vieții eterne, după care însetează omul în calitatea lui de chip al lui Dumnezeu, omul contemporan descoperă tristețea, solitudinea și vidul spiritual, devenind sclav al economiei și al sistemelor inventate de el.

Pentru a ajuta omul să descopere adevăratul sens al vieții creștine, misiunea și pastorația trebuie exercitate în așa fel ca să ajute omul să depășească dualismul dintre viața privată și viața socială, iar comunitățile parohiale să fie un loc în care credincioșii se roagă împreună și celebrează împreună, găsesc sprijin în necazuri și simt o adevărată solidaritate frățască. Separarea între spiritualitatea privată și cea socială stă în centrul secularizării și sectarismului. Prin urmare, trebuie depășită această neînțelegere fundamentalistă, căci spiritualitatea și morala creștină nu fragmentează existența umană în domenii izolate, ci are în vedere totalitatea ei. Problemele sociale sunt în cele din urmă și probleme spirituale³⁵.

Misiunea creștină dată de Hristos devenea la noii creștini mărturie a vieții de comuniune și de iubire³⁶ căci ce dovadă mai mare de iubire poți arăta semenului decât grija ca el să se mântuiască, să trăiască veșnic. Apostolii și după ei slujitorii investiți și pregătiți pentru misiune încep să vestească viața cea nouă a iubirii Sfintei Treimi prin mijloace concrete de natură spirituală, pentru că „aur și argint nu au avut” (Fapte 3, 6) dar din ce au avut, din aceea au dat, din viața cea nouă în Duhul. Aria largă a misiunii se precizează și se diversifică după mărturia Sfântului Apostol Pavel, pe domenii de activitate: „El I-a dat pe unii să fie apostoli, pe alții profeți, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților la lucrul

³⁴ Dr. Nifon Mihăiță, Misiologie Creștină, Editura ASA, Editura Universității Valahia din Târgoviște, 2001, p. 70.

³⁵ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române, Editura Trinitas, Iași, 1995, p.76.

³⁶ Arhid. Lect. Dr. Ioan Ică jr., op. cit., p. 30.

slujirii, la zidirea Trupului lui Hristos, până ce toți vom ajunge la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura plinătății lui Hristos” (Efeseni 4, 11-12).

El a lăsat și modalitățile prin care Biserica își are împlinește menirea în viața omului: nașterea în credință care face din străin membru al Trupului lui Hristos, căci numai cel ce „se botează” (Marcu 16, 16 și Fapte 2, 38) devine „făptură nouă” (II Corinteni 5, 17), prin creșterea în credință, respectiv adeziunea activă la învățătura și viața comunității de-a lungul întregii vieți pământești, după modelul primar unde noii adepți „stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (Fapte 2, 42) și în final în comuniunea în credință, respectiv fidelitate față de tradiție, căci „Hristos este același, ieri, astăzi și în veci” (Evrei 13, 8), este cu noi până la împlinirea făgăduinței (Matei 28, 20), drept pentru care Apostolul neamurilor avertizează: „Nu vă lăsați furați de învățăturile străine, cele de multe feluri!” (Evrei 13, 9).

Misiunea înseamnă, așadar, împărtășirea de viața iubirii treimice încă din timpul vieții pământești, având ca mijloace concrete vizibile Cuvântul Evangheliei și Tainele dătătoare de har, prin care lucrează Duhul Adevărului.

Omului de azi care, din multe cauze suferă de însingurare, de lipsă de un sens autentic și caută o comuniune reală și sinceră care poate să se opună egoismului, individualismului și consumismului, comunitatea parohială trebuie să-i ofere spațiul acestei comuniuni. Ea trebuie să-și îndeplinească rolul de a restaura comuniunea între oameni, oferind mărturie concretă de comuniune adevărată, care poate fi găsită numai în mijlocul acelor care cred în Dumnezeu, Cel Ce S-a Îtrupat pentru a intra în comuniune deplină cu oamenii. Oferind această comuniune, comunitatea parohială mărturisitoare poate aduce omul în comuniune cu Dumnezeu întrucât acesta intră în comuniune cu cei ce cred în El. Creștinismul prezintă interes real pentru omul de astăzi în măsura în care prezintă mesajul lui Dumnezeu Cel personal, viu și iubitor, Care singur poate salva omul aici și-n veșnicie, comunicându-i viața și o iubire eternă cum nu i-o pot oferi nici bunurile materiale, nici ideologiile moderne și nici religiile orientale impersonale și face aceasta întrucât îl ajută pe om să trăiască aici și acum prezența anticipată a acestei iubiri în comunitatea Bisericii, în comunitatea celor credincioși³⁷.

³⁷ Pr. Prof. Dr. Valer Bel, Misiune, Parohie, Pastorație. Coordonate pentru o strategie misionară, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 202, p. 47.

Biserica este „adunarea credincioșilor”³⁸ și pentru a-și menține rolul de „vârf de lance” în activitatea socială, trebuie să folosească toate elementele vieții sociale, mai cu seamă pe membrii acesteia. Între acestea, apostolatul laicilor care face Evanghelia mult mai credibilă. Misiunea nu ține numai de preot, ci de un aparat întreg care trebuie pus la punct cu atribuții exacte și cu scopul de a schimba viața oamenilor, nu de a câștiga cât mai mulți „prozeliți” în biserică la slujba duminicală, pentru că în cazul respectiv misiunea capătă accente de prozelitism³⁹.

Centrul misiunii este Sfânta Euharistie, cum am afirmat mai sus, în sensul că ea hrănește spiritual deopotrivă pe preot și pe credincioși. De aceea credinciosul care ascultă Sfânta Liturghie și se împărtășește devine misionar hristofor, și trebuie să știe acest lucru, pentru că ascultând cuvântul îl transmite mai departe făcând un apostolat laic, iar chipul lui sufletește devine chipul lui Hristos. Misiunea laicului într-o parohie constă din CALITATEA spirituală a acesteia, de modul cum oamenii răspund comandamentelor înalte ale Mântuitorului.

Putem afirma că ruptura dintre om și divinitate se află la originea unor crize enorme și dezastre de ordin planetar, toate acestea avându-și rădăcinile adânc înfipte în poftele nestăpânite ale omului⁴⁰.

Activitatea misionară și conducerea pastorală trebuie înțeleasă în contextul iubirii mântuitoare a lui Dumnezeu și a Bisericii lui Hristos pentru omenire, iubire care este adesea ignorată sau greșit înțeleasă. Taina Întrupării Domnului are ca scop eliberarea omului din robia față de sine însuși și transfigurarea lui prin har. De aceea, primul pas spre câștigarea acestui impact al credinței este accentuarea faptului că Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Patimile, Răstignirea, Învierea și Înălțarea Sa sunt în relație directă cu propria noastră condiție. Viața creștină implică mai mult decât simpla luare la cunoștință a binefacerilor pentru mântuirea vieții, morții și învierii lui Hristos⁴¹. Noul Testament ne arată că Iisus Hristos Cel Înviat este „pârgă” a celor adormiți (1 Co 16, 20). Prin credință, istoria personală a credinciosului este convertită în istoria personală a lui Hristos. În această convertire, participarea la Liturghie și extinderea

³⁸ Alexandru Schmemmann, Euharistia - Taina împărației, traducere de Pr. Boris Răduleanu, Editura Anastasia, București, p. 17.

³⁹ Unii preoți folosesc mijloace de atragere a „credincioșilor la biserică”, ceea ce este o mică parte din misiune și se aseamănă cu propaganda sectară care pune accentual tot pe „metode” în a vesti un presupus adevăr, urmărind ca principiu creșterea numărului de adepți. Misiunea are ca scop principal integrarea eclesială și schimbarea vieții.

⁴⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, „Teologie și Cultură”, București 1993, p. 117.

⁴¹ Mitropolit Emilianos Timiadis, Preot, parohie, înnoire (1994), traducere de Paul Brusanovski, Editura Sophia, București, 2001, p.55.

comuniunii experimentată în ea la viața de toate zilele, într-un cuvânt, realizarea unei comuniuni autentice cu centrul în Dumnezeu, are rol important. Liturghia este anume instituită de Mântuitorul Iisus Hristos și săvârșită pentru a crea mediul în care este cu putință exprimarea cultică și publică a credinței unei comunități creștine. Această credință, celebrată în Liturghie, trebuie apoi concretizată în viața personală și socială. Căci convertirea personală înseamnă un angajament moral disciplinat pe calea însemnată de Hristos în poruncile Sale evanghelice. Nimeni nu poate să slujească la doi domni (Mt. 6, 24), de aceea urmarea lui Hristos, trăirea după chipul Lui este singura atitudine autentică a creștinului. Orice segmentare a ciclului credinței: mărturisirea, celebrarea și practicarea credinței duce la o ruptură a spiritualității creștine⁴².

Părintele Dumitru Stăniloae afirma: „Trăim într-o vreme în care Hristos și haosul par să se întâlnească ... și noi trebuie să întâmpinăm amenințarea la adresa naturii... Natura este scena grației și sfera răscumpărării”⁴³.

În ultimele volume din vasta sa operă (Teodramatik), Urs von Balthasar se ocupă în mod direct de misiunea Bisericii. Hristologia și pnevmatologia sunt completate printr-o eclesiologie sistematică. Punctul de plecare, principiul director, îl constituie Persoana Sfântului Duh pe care Hristos L-a trimis de la Tatăl. „Duhul deschide câmpul misiunilor; în acest spațiu se derulează, pe de o parte o participare după analogia dramelor importante în mod teologic sau a persoanelor create pe care le-or găsi în locul lor. În rolul său de actor divin, Iisus Hristos este Dumnezeu Însuși, pe de altă parte, El este de asemenea sursa rolurilor împărțite la toți ceilalți actori, în măsura în care li se întâmplă ridicarea la o participare theodramatică, și unde ei nu figurează la modul singular în teatrul lumii într-un pasaj fugitiv. Misiunea lui Hristos, pentru că ea este identică cu a actorului însuși, este ca o figură originală, centrul de plecare la care rolurile și misiunile personale sunt mărturisite subiecților umani”⁴⁴.

Astăzi Misiunea Bisericii nu se mai poate concepe decât în contextul dialogului ecumenic, fie că este vorba de nivel de parohie, fie de eparhie sau de Biserică. Ecumenismul

⁴² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Editura România Creștină, București, 1999, p.14-15.

⁴³ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, „Raportul Adunării Generale CEB, Nairobi”, comentariu în „Ortodoxia”, 1961, nr.3 p.557.

⁴⁴ Georges de Schrijver, *Le merveilleux accord de l'homme et de Dieu – étude de l'être chez Hans Urs von Balthasar*, Laeven University Press, 1983, p. 330.

misiunii este o șansă cu atât mai mare cu cât recapitulează începuturile Bisericii creștine, numită de Pr. Ioan Bria „Biserica ecumenică”, adică „Biserica sinoadelor ecumenice”, când misiunea se făcea nu prin izolare și triumfalism autosuficient, ci prin dialog deschis cu mentalități, religii și culturi, după exemplul Sfinților Apostoli.

În Europa occidentală se vorbește deja despre „epoca post-creștină” sau despre „re-evangelizarea Europei”, respectiv orientarea misiunii Bisericii funcție de contextul în care omul refuză pe Dumnezeu, spre deosebire de perioada apostolică în care chestiunea principală era să aleagă pe Dumnezeu față de zeii păgâni. De aceea misiunea este cu mult mai complexă pentru că nu se mai adresează unei ființe religioase, ci autosuficiente, indiferente sau chiar îndărătnice. În plus, variatele tipuri de religiozitate duc la confuzie și tendințe separatiste: Dumnezeu nu se mai acceptă așa cum este, ci este construit de om, după clișeul cel mai convenabil tipului propriu de viață.

La nivel local, deschiderea spre Europa are trei aspecte care trebuiesc considerate în consecințele și provocarea lor din perspectiva misiunii.

Provocări de forme tot mai variate a diferitor denominațiuni din import, cu metode studiate, aplicate anterior, pe fondul unui context dificil: lipsa pregătirii slujitorilor și a mijloacelor de replică, fie că sunt psihologice, economice sau de orice altă natură.

Creștinul ortodox modern nu mai este cel din scrierile clasice de profil, ci un om care circulă fără restricții în tot spațiul european, lucrează în mediul eterodox, are nevoi spirituale pe care Biserica noastră nu le poate satisface.

Progresul științific face din creștinii moderni oameni care gândesc nuanțat, citesc mai mult, evaluează, compară, sunt informați.

Deși nu mai organizează misiuni spre „neamuri”, Biserica este mai solicitată misionar decât oricând, este provocată de contextul nou la care trebuie să răspundă pertinent și punctual. Noi știm că Hristos conduce Biserica la tot adevărul, dar și că slujitorii trebuie să-i înțeleagă rostul și misiunea, să o slujească în a-și împlini vocația eshatologică prin transmiterea cu mijloace adecvate a Adevărului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

TEXTE BIBLICE

- **Biblia sau Sfânta Scriptură**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1968, 1975, 1982, 1988, (cu binecuvântarea P.F.P. Patriarh Teoctist).

TEXTE LITURGICE

- **Liturghierul**, Tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
- **Molitfelnic**, Ediția a patra, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984.

IZVOARE PATRISTICE

- **Ambiguorum liber**, P.G., 91, 556 AC.
- **Epistola I către Corinteni**, XIV, în „Scrierile Sfinților Apostoli”, trad. de Pr. I. Mihălcescu și Pr. M. Pâslaru, Râmnicu-Vâlcea, 1936, vol. I.
- **De unitate Ecclesiae**, VII, P.L., IV.
- **De unitate Ecclesiae**, c. XXIII, P.L., IV.
- **Despre unitatea Bisericii**, 5, 6, P.L., t. IV, col. 518 A.
- **Epistola LIXIX**, 8, P.L., VIII.
- **Epistola către Smirneni**, trad. de Dumitru Fecioru, în vol. „Scrierile Părinților Apostolici”, P.S.B. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

- **Isaia** V, 1, c. 52, P.G., LXX, 1144 CD.
- **Omilia XVIII la Ioan**, P.G., LIX.
- Sfântul Chiril din Alexandria, **De adoratione in Spiritu et veritate**, IX; P.G., LXIX.
- Sfântul Ciprian, **Epistola XL**, P.L., IV.
- Sfântul Clement al Romei, **Epistola către Corinteni**, 46, 5-6, trad. de Dumitru Fecioru, în vol. „Scrierile Părinților Apostolici”, P.S.B. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
- Sfântul Grigorie Palama, **Homilia XIV**, De dispens, incarnationis Domini, P.G., CLI.
- Sfântul Ignatie, **Epistola către Filadelfieni**, 4, P.G., V.
- Sfântul Ignatie al Antiohiei, **Scrisoare către creștinii din Smirna**, 8, 2.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, **Omilia a XI-a la I Timotei**, 4, P.G., LXII.
- Sfântul Irineu, **Adversus haereses**, c. V, cap. XVII, 4, P.G., VII.
- Sfântul Leon cel Mare, **De divinis officiis**, I, 7, c. 10, P.L., CLXX, 189 D.
- Sfântul Maxim Mărturisitorul, **Mystagogia**, 6; P.G., 91.
- IDEM, **Răspunsuri către Talasie**, 64, P.G., 90.

CĂRȚI, STUDII ȘI ARTICOLE

- Achimescu, Pr. Nicolae, **Religii în dialog**, Trinitas, Iași, 2006.
- Andrușos, Hristou, **Simbolica** (trad. Prof. Iustin Moisesescu), Craiova, 1955.
- Antonie, I.P.S. al Ardealului, **Bilanț și perspective ecumenice -50 de conferințe teologice interconfesionale ale cultelor creștine din România, în 25 de ani**, în „Mitropolia Ardealului”, anul XXXII, nr. 6, 1987.
- Bobrinskoy, Pr. Prof. Boris, **Taina Bisericii**, Cluj-Napoca, Editura Patmos, 2002.
- Bria, Pr. Prof. Dr. Ion, **Aspecte dogmatice ale unirii Bisericilor creștine, teză de doctorat**, în „Studii Teologice”, anul XX, nr. 1-2, 1968.
- IDEM, **Teologia ortodoxă în România contemporană. Evaluări și perspective**, Trinitas, Iași, 2003.
- IDEM, **Dicționar de Teologie Ortodoxă**, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994.

- IDEM, **Mărturia creștină în Biserica Ortodoxă**, în „Glasul Bisericii”, anul XLI, nr. 1-3, 1982.
- IDEM, **Credința pe care o mărturisim**, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997.
- Cristescu, Vasile, **Antropologia și fundamentarea ei hristologică la Wolfhart Pannenberg și Dumitru Stăniloae**, Ediția a II-a, Iași, 2006.
- Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, **Ideal și criză în Mișcarea ecumenică**, în „Candela Moldovei”, anul VII, nr. 11-12, 1998.
- David, Diac. Prof. Dr. Petre I., **Sectologie sau apărarea dreptei credințe**, Constanța, 1999.
- IDEM, **Încă o treaptă spre unitatea creștinilor; a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Vancouver-Canada, 24 iulie-10 august 1983**, în „Glasul Bisericii”, anul XLII, nr. 9-12, 1983.
- Evdokimov, Paul, **L’Ortodoxie**, Ediția 1985.
- Fecioru, Pr. Prof. Dumitru, **Ecumenism și prozelitism**, referat la a XX-a Conferință Teologică Interconfesională Sinodală, Sibiu, 5 noiembrie 1974.
- IDEM, **L’Esprit Saint dans la Tradition de Dieu**, Les editions du Cerf, Paris, 1969.
- Ică Jr, Ioan, Marani, Germano, **Gândirea socială a Bisericii**, Editura Deisis, Sibiu, 2002.
- Ispir, Prof. Dr. Vasile, **Îndrumarea Misionară a Bisericii Ortodoxe**, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992.
- Istodor, Pr. Lect. Dr. Gheorghe, **Misiunea Bisericii ca activitate permanent și practică a Bisericii**, Editura Sigma, București, 2006.
- Iustin, I.P.S. Mitropolit, **Declarațiile făcute la postul de televiziune din Paris în ziua de 5 august 1962**, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul XLIII, nr. 1-2, 1963.
- Justinian, P.F. Patriarh, **Apostolat social**, vol. IX, București, 1968.
- Lemeni, Adrian, Ionescu, Pr. Răzvan, **Teologie ortodoxă și știință. Repere pentru dialog**, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Lossky, Vladimir, **A l’image et á ressemblance de Dieu**, Les editions du Cerf, Paris, 2006.

- IDEM, **Rédemption et deification**, în vol. „Image et ressemblance”, Les Editions Aubier-Montaigne, Paris, 1986.
- Mantzaridis, Georgios I., **Globalizare și universalitate. Himeră și adevăr, traducere de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă**, Editura Bizantină, București, 2002.
- Mladin, Arhim. Prof. Nicolae, **Calea unității Bisericii lui Hristos**, în „Ortodoxia”, anul XV, nr. 3-4, 1963.
- Moiescu, Prof. Dr. Iustin, **Temeiurile lucrării Bisericii pentru apărarea păcii**, în „Studii Teologice”, anul V, nr. 3-4, 1953.
- Moldovan, Pr. Prof. Univ. Dr. Ilie, **Ortodoxia Misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană**, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2009.
- Nifon, Prof. Dr. Mihăiță, Arhiepiscopul Târgoviștei, **Misiologie creștină. Curs pentru uzul Facultății de Teologie**, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura ASA, București, 2005.
- Petraru, Pr. Lector Gheorghe, **Misiune și evanghelizare**, în „Teologie și viață”, anul V, nr. 1-3, 1995.
- IDEM, **Ortodoxie și prozelitism**, Editura Trinitas, Iași, 2000.
- Plămădeală, Mitropolit Dr. Antonie, **Biserica Slujitoare**, Sibiu, 1986.
- Popescu, Pr. Conf. Dr. Dumitru, **Consultanța ortodoxă de la Mănăstirea Cernica**, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul XCI, nr. 5-6, 1974.
- IDEM, **Hristos, Biserică, Misiune**, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2011.
- IDEM, **Teologie și cultură**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- Popescu, Pr. Prof. Dumitru, Ică, Pr. Prof. Ioan, **Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană**, în „Biserica în misiune”, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- Popescu, Pr. Emilian, **Evaluarea lucrărilor celei de a VI-a Adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver**, în „Studii Teologice”, anul XXXIV, nr. 9-10, 1982.
- Radu, Pr. Prof. Dumitru, **Ce este Biserica după învățătura ortodoxă ?**, „Îndrumătorul pastoral” al Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1981.

- IDEM, **Aspectul comunitar sobornicesc al mântuirii**, în „Ortodoxia”, anul XXVII, nr. 1, 1976.
- IDEM, **Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii, teză de doctorat**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1978, publicată în „Ortodoxia”, anul XXX, nr. 1-2, 1978.
- IDEM, **Îndreptarea și îndumnezeirea omului în Iisus Hristos**, mss. dactilografiat, 1988.
- IDEM, **Îndrumări misionare**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1986, următoarele capitole: Învățătura ortodoxă despre Dumnezeu, Dumnezeu creatorul, Mântuirea obiectivă sau răscumpărarea, Mântuirea prin Hristos în Biserică și lumea, importanța harică a slujbelor cultului ortodox, Taina Preoției (Hirotonia), Ierarhia bisericească, Parohia – Cadru normal al vieții creștine.
- IDEM, **Mântuirea – a doua creație a lumii**, în „Ortodoxia”, anul XL, nr. 2, 1986.
- IDEM, **Mântuirea în și prin Biserică**, în „Mitropolia Olteniei”, anul XXXV, nr. 7-8, 1983.
- IDEM, **Mântuirea prin credință și fapte bune**, în „Glasul Bisericii”, anul XLVI, nr. 4, 1986.
- IDEM, **Ecumenism și actualitate**, în „Mitropolia Olteniei”, an. XXII, nr. 3-4, 1970.
- Schemann, Pr. Alexander, **Biserică, lume, misiune**, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2006.
- Stăniloae, Pr. Prof. Dumitru, **Teologia Dogmatică Ortodoxă**, vol II, Editia a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București , 1996.
- IDEM, **Filocalia**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
- IDEM, **Mișcarea Ecumenică și problemele lumii contemporane**, în „Glasul Bisericii”, anul XXII, nr. 3-4, 1963.
- IDEM, **Mișcarea ecumenică și unitatea creștină în stadiul actual**, în „Ortodoxia”, XV, nr. 3-4, 1963.
- IDEM, **Învățătura Ortodoxă despre mântuire și concluziile ce rezultă din ea pentru slujirea creștină în lume**, în „Ortodoxia”, anul XXIV, nr. 2, 1972.